
სექცია: ლიტერატურა

ნანა გაგუა

ამერიკისმცოდნეობის დოქტორანტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სილვია პლათის ცხოვრება როგორც პოეზია

ლექსების კრებული „კოლოსი“

მეოცე საუკუნის ორმოცდაათიან წლებში ასპარეზზე გამოსულ პოეტებს რამდენიმე საერთო მახასიათებელი აქვთ, საუკეთესო წარმომადგენლები წერენ ტექნიკურად სრულყოფილად, ინტელექტუალურად და გააზრებულად. თუმცა მათი წიგნების წაკითხვის შემდეგ, მკითხველში უკმაყოფილების გრძნობა რჩება, განსაკუთრებით იმათში, ვისი გონება ჯერ ისევ ჩამოყალიბების პროცესშია. ახალგაზრდა პოეტებს, რომლებიც იზიარებენ 20-30 იანი წლების კონცეპტუალურ ჩარჩოს, წინამორბედებისაგან განსხვავებით, არ გამოადგათ რაციონალური მიდგომები. ხშირად მათ პოეზიაში სამყარო არის სუბსტანციური ერთობა, ფიქრისა და პოეზიის გარეშე, სადაც არ არსებობს აზრთა ნაკადი, რომლებიც საგნებს ერთი მიმართულებით წაიყვანს. მსოფლიო პოეზიაში არსებობს ბევრი კარგი ლექსი (განსაკუთრებით ბრიტანელი პოეტებისა), რომლებიც ყოველდღიურ ცხოვრებას ასახავენ. ეს ლექსები დაწერილია მეტაფიზიკური და ფსიქოლოგიური დაკვირვებების შედეგად. ასევე ცნობილია ლექსები ემიგრანტის ან ტურისტის თვალთ დახედულ სამყაროზე (განსაკუთრებით ამერიკელი პოეტებისა რომზე, ფლორენციაზე და ა. შ.). ეს ლექსები რჩება პირადი ხასიათის ლექსებად და მნიშვნელოვან მოვლენას პოეზიისთვის არ წარმოადგენს. ბევრი პოეტი გრძნობს, რომ პროტესტი ჩვენი მგრძნობელობის მდგომარეობის წინააღმდეგ უაზროა, ამიტომ ჯობია წერო იმაზე, რასაც გრძნობ.

სილვია პლათის პირველ პოეტურ კრებულ „კოლოსში“ თითქმის ყველა ლექსი სრულყოფილია. პოეტი ოსტატურად ახერხებს ლექსის ფორმისა და ინტონაციის კონტროლს, რიტმული ვარიაციების შესაბამისობის დაცვას, ლექსიკის სწორად გამოყენებას და დაკვირვებას მოვლენებზე, რაც ხშირად გაცეხას იწვევს, მაგრამ ყოველთვის ზუსტია: "the waves/ spewed relics clicker masses in the wind, or (the place in laboratory), /"In their jars the snail-nosed babies moon and glow." ლექსი „დაბადების დღისთვის“ ("Poem for a Birthday"), აღწერს ორსულობის შეგრძნებებს. ავტორს გაგონილი ჰქონდა ორსულთა ფერადი, გამორჩეული სიზმრების შესახებ და ამაზე გაბედულად წერდა. ლექსში „მეტაფორა“ ფოკუსირება ხდება სწორედ ორსულის მიერ განცდილ ემოციებზე, ვიზუალური აქცენტი გამოხატული და თვალშისაცემია. პოეტი ასახავს პერსპექტივას, გვიხატავს თავისივე მომავალ ცხოვრებას, რომელშიც მას ვხედავთ შინაბერად, მეძავად ან თვითმკვლელად. სილვია პლათის ადრეული პოეზია სავსეა ამგვარი ფობიებით.

სილვია პლათი იყო მეოცე საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული პოეტი. ჯერ კიდევ თვითმკვლელობამდე, 30 წლის ასაკში, პლათს უკვე ჰყავდა მიმდევრები ლიტერატურულ წრეებში. მომდევნო წლებში მისმა ნაწარმოებებმა მიიზიდა უამრავი მკითხველი, რომლებიც მის სტროფებში ხედავდნენ პოეტის მცდელობას ისაუბროს სასოწარკვეთაზე, ძლიერ ემოციასა და სიკვდილით შეპყრობილობაზე. „ნიუ იორკ ტაიმსის“ წიგნის მიმოხილვაში, ჯოის კაროლ ოატსმა პლათი დაახასიათა, როგორც „ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი და ურთიერთსაწინააღმდეგო აზრის გამომწვევი, ომის შემდგომი პოეტი, რომელიც ინგლისურ ენაზე წერდა“. პლათის უაღრესად ავტობიოგრაფიული ლექსები ასახავენ მის რაციონალურ სევდას, რთულ ქორწინებას პოეტ ტედ ჰიუზთან, ავტორის გადაუჭრელ კონფლიქტს მშობლებთან, საკუთარ თავსა და შეხედულებებთან.

ინტერნეტ გვერდზე *World Socialist* მარგარეტ რიზი აღნიშნავდა, რომ არა აქვს მნიშვნელობა პლათი ბუნებაზე წერდა თუ ინდივიდის სოციალურ უთანასწორობაზე, იგი ყველა თემას „ზრდილობის ჩარჩოს“ აცლიდა, დინების საწინააღმდეგოდ მიცურავდა. პოეტი საკუთარ ნაწერებში აღწერდა ელემენტარულ ძალებსა და

პირველად შიშებს. ამით იგი აშკარად და ღიად მიანიშნებდა იმ დაძაბულობაზე, რომელიც ამერიკული ცხოვრების ზედაპირზე ლივლივებდა, ომის შემდგომ პერიოდში. 1932 წელს ბოსტონში დაბადებული პლათი, გერმანელი ემიგრანტის, კოლეჯის პროფესორის, ოტო პლათისა და მისი ყოფილი სტუდენტის აურელია შობერის ქალიშვილი იყო. პოეტის ცხოვრება უცებ შეიცვალა 1940 წელს, მამის გარდაცვალების შემდეგ. მისი რამდენიმე ლექსი და მათ შორის ცნობილი „მამილო“ ეხება პოეტის რთულ ურთიერთობას მკაცრ მამასთან. სილვიამ მამის გარდაცვალებაც უცნაურად მიიღო, ეს მის ღალატად, გაქცევად ჩათვალა. რამაც საბოლოოდ დაასრულა მათი რთული, წინააღმდეგობრივი ურთიერთობა და რაც პლათის პოეზიის კუთვნილებად იქცა. ფინანსურმა პრობლემებმა აიძულა პლათის ოჯახი საცხოვრებლად სხვა შტატში გადასულიყო. სილვია ნიჭიერი სტუდენტი იყო, უამრავი ჯილდო და სტიპენდია ჰქონდა მიღებული. იგი სწავლობდა სმიტის კოლეჯში სტიპენდიით. წარმატებული პერიოდი გაგრძელდა მადმუაზელის ლიტერატურულ კონკურსში გამარჯვებით, სადაც ჟურნალის რედაქციის პრესტიჟული სტუმრის ტიტული მოიპოვა. უნივერსიტეტში სწავლის ბოლო წლებში დაეწყო მძიმე დეპრესიის სიმპტომები, რამაც, საბოლოოდ, სიკვდილამდე მიიყვანა. 19 წლის ასაკში, საძილე აბებით, მან პირველად სცადა თვითმკვლელობა, თუმცა გადარჩა. პოეტის გამოცდილება დეპრესიის შეტევასა და გამოჯანმრთელებაზე დაედო საფუძვლად მის რომანს „ზარხუფი“. წიგნის მოყვარულთა ყველაზე ავტორიტეტულმა ინტერნეტ-პორტალმა Goodreads, XX საუკუნის საუკეთესო წიგნების რეიტინგი გამოაქვეყნა. სიაში შესულ 33 წიგნს შორის არის სილვია პლათის „ზარფუხიც,“ გასული ასწლეულის ერთ-ერთი ყველაზე დრამატული რომანი. საბოლოო გამოჯანმრთელების შემდეგ, პლათი დაუბრუნდა სწავლას. ფულბრაიტის სტიპენდიის მოპოვების შემდეგ, იგი ინგლისში კემბრიჯის უნივერსიტეტში წავიდა სასწავლებლად, სადაც შეხვდა პოეტ ტედ ჰიუზს. ისინი 1956 წელს დაქორწინდნენ. სწორედ მათი თანაცხოვრების პერიოდში დაიწერა რომანი „ზარხუფი“ და ლექსების პირველი კრებული „კოლოსი“. ორივე წიგნს დადებითი გამოხმაურება მოჰყვა. 1962 წელს, მათი ქორწინების დასრულების შემდეგ, პლათი, ორ შვილთან ერთად, წავიდა

და შემოქმედებითი აფეთქების შემდეგ დაწერა „არილი“. საბოლოოდ კი, თავი მოიკლა, გაზით, საკუთარი სახლის სამზარეულოში.

ზოგიერთი კრიტიკოსი მიიჩნევს, რომ საზოგადოების რეაქცია და განსაკუთრებული ინტერესი „ზარხუფისა“ და „არილის“ მიმართ, პლატის თვითმკვლელობის შედეგია. სწორედ სუიციდმა აქცია მისი შემოქმედება ასე პოპულარულად. სიცოცხლეში სილვია პლატის შემოქმედებას, პოეტური წრეების გარდა, ცოტა თუ იცნობდა, სიკვდილის მერე ბევრმა გაიცნო. პლატის თვითმკვლელობამ თითქოს მისი სიცოცხლე უფრო რეალურად აქცია, თითქოს ეს სამხილი იყო საჭირო მისი პოპულარობის გაზრდისთვის.

ზოგიერთი ფემინისტი, პლატს ხატავდა როგორც ქალს, რომელიც მკაცრ მამას, მოღალატე ქმარსა და არასასურველ დედობას შეეწირა. ზოგიერთი კრიტიკოსი მას მიიჩნევდა კონფესიონალურ პოეტად, რომელიც საუბრობდა იმ უწყესრიგო, უკონტროლო საკითხებზე, რომლებიც ჩვენს შეგნებას სჭირდებოდა ან ფიქრობდა, რომ სჭირდებოდა. სწორედ „არილის“ წყალობით, პლატი პოპულარული გახდა, როგორც მე-20 საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი ამერიკელი პოეტი, რომლის მოქცევა ვიწრო ლიტერატურულ ჩარჩოში არც ისეთი მარტივი აღმოჩნდა.

მწერალი ალვარესი, წერს თავის წიგნში „სასტიკი ღმერთი“ *The Savage God*, რომ „არილის“ ლექსებით, რომელიც შეადგინა და გამოსცა ტედ ჰიუზმა, პლატმა პოეზია და სიკვდილი განუყოფელ ცნებებად აქცია. ერთს მეორის არსებობის გარეშე არ შეეძლო. ეს სწორიცაა. საინტერესოა, რომ ლექსების უმრავლესობა ისე იკითხება, თითქოს ისინი პოეტის სიკვდილის მერე დაიწერა. რობერტ ვორენმა „არილს“ უნიკალური წიგნი უწოდა: „ის წიგნზე მეტია, თითქოს რეალობის სასტიკი ქროლვა, თითქოს ვიღაცამ ფანჯრის რაფა ჩაამტვრია შესანიშნავ ღამეს.“ „არილი“ ვერ შეიქმნებოდა სილვია პლატის პირველი პოეტური კრებულის „კოლოსის“ გარეშე. ამ სადებიუტო წიგნმა ნიადაგი მოამზადა ამერიკელი პოეტის შემდგომი ლიტერატურული მემკვიდრეობისათვის! „კოლოსი“ ამ მხრივაც მნიშვნელოვანი მოვლენაა.

ამკარაა, რომ სილვია პლატი თეოდორ როეტეკეს და ტედ ჰიუზის გავლენას განიცდის. მნიშვნელოვანია მხოლოდ მისი პოეზიის ამ დიდი პოეტების შემოქმედებასთან გათანაბრება. ლექსების კრებული „კოლოსი“ ლიტერატურული

საკითხებით დაინტერესებული ადამიანებისთვის მნიშვნელოვანი წიგნია. თითქოს მკითხველს გამუდმებით უჩნდება მისი ხელახლა წაკითხვის სურვილი. ამ წიგნმა სილვია პლათი ერთ-ერთ საუკეთესო პოეტად წარმოაჩინა, რომლის ძლიერი ფემინური ხმა მრავალი წელია ისმის.

წიგნის სახელწოდება მრავლისმეტყველია, პოეტი კრებულის სახელითაც ამართლებს მკითხველის მოლოდინს! სილვია პლათის გონებაში გრანდიოზულობა და უწყვეტობის გრძნობა დომინირებს. ის ერთდროულად აღმერთებს ბუნებას და ეშინია კიდევ მისი. ამ ლექსებში დამალული საფრთხის მოსალოდნელი შიში იკითხება, რომელიც უფრო ადამიანთა გამძლეობას აწრთობს, ვიდრე სიხარულს იწვევს. კლდესთან, ქარსა და ზღვასთან „დაუსრულებელ, სასტიკ“, ბრძოლაში „დროებით ბანალური გამირობა“ შეიძლება მოიპოვო, როგორც შემდეგ ლექსებშია: Point Shirley და The Hermit at Outermost House, magram, საბოლოოდ, ბუნება ადამიანს ამარცხებს და მასზე იმარჯვებს. A labour of love, and that labour lost.

Steadily the sea

Eats at Point Shirley.

პლათისთვის ადამიანის მიერ გადაკეთებული ლანდშაფტი უმნიშვნელო და უინტერესო ხდება. მას პირველყოფილი, ხელუხლებელი ბუნება იტაცებს. კემბრიჯის ნოსტალგიით შეპყრობილი, გრინჩესტერ მედოუში სეირნობისას აღნიშნავდა, რომ „ჩიტები ცერა თითის ხელებია, გედები მოთვინიერებული, წყლის ვირთხა სასაცილოდ გრძნობს თავს, როცა იგი შეიგრძნობს ბუნების არასტუმართმოყვარეობას ადამიანის მიმართ.“

პოეტისთვის ქარი და ზღვა ბუნების ის ძალებია, რომლებიც დაიმორჩილებენ ადამიანთა მოდგმას ან მოთმენით დაელოდებიან, სანამ თვითონ არ გადაშენდებიან და მათ ადგილს არ დაიკავებენ.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Bitter Fame by Anne Stevenson. Houghton Mifflin Company. Boston 1989.
2. Letters home, Correspondence 1950-63 by Sylvia Plath. Harper Perennial.

-
3. Ariel by Sylvia Plath. HarperParennial.
 4. The Colossus and other poems by Sylvia Plath. Vintage International. New York.
 5. Critical Essays on Sylvia Plath by Linda W. Wagner. G.K.Hall & Company. Boston.
 6. Sylvia Plath's Narrative Strategies by Margarer Dickle. The Iowa Review.(JSTOR)

Nana Gagua

PhD Student, American Studies

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Sylvia Plath Life As Poetry, her Poetry Collection "The Colossus"

Summary

Sylvia Plath was one of the most outstanding poets of the 21st century. Even before her suicide , at the age of 30, she had many admirers and followers among cultural societies. In the following years her works attracted many readers, who saw in her poems a poet's attempts to talk about depression, strong emotions and death. In a "New York Times" book review Joyce Carol Oats described Plath "...as one of the most famous and controversial writers after the world war, who wrote in English". Plath's deeply autographical poems describe her rational sadness, complicated marriage with British poet Ted Hughes, her unsolved conflict with parents, herself and her views of conservative society.

Sylvia Plath's life and poetry are quite similar. She wrote as she lived. In her poetry her whole life could be read. In this paper both her life and her poetry book "Colossus" will be discussed. With her poems she gives us many characters and a variety of topics, like: motherhood, death, love of nature, animals. In her poems she describes all the fears she used to have from childhood to adulthood.

ვალერიან დოლოძე